

MELLAN YTA OCH FORM

Examensarbete i smyckekonst
kandidatnivå

Anna Norrgrann
2013

SAMMANFATTNING

Mellan yta och form är ett examensarbete i smyckekonst, på kandidatnivå som undersöker vad en monoton bearbetning av metall kan resultera i. Jag har använt mig av en puns för att göra avtryck i tunt utvalsad plåt. Det bildas små gropar i metallen, sakta växer en ny struktur fram och den tunna plåten blir hård av bearbetningen.

Jag har undersökt relationen mellan den enskilda pricken och den yttre formen på plåten, vad händer med ytan när jag går upp i storlek och inom vilken form ska denna yta befinna sig i? Hur förhåller sig den nya ytan till den gamla? Och hur blir ytan bärbar? Bland annat dessa frågor har varit underlag för mitt arbete, men under processens gång har mycket annat kommit till. Tankar och reflektioner kring mitt arbete, framförallt vad bearbetning av metall innebär för mig, upprepningens effekt på arbetet och min fascination för förvandlingen av materialet har varit framträdande.

Nyckelord:

yta, struktur, form

INNEHÅLL

INLEDNING

BAKGRUND

SYFTE

MÅL

PROBLEMFÖRMULERING

PROCESSEN

STORLEKEN BLEV ALUMINIUM

TVÅ YTOR SOM MÖTS

DEN YTTRE FORMEN

TJOCKLEKEN

KROPPEN OCH BÄRANDET

RESULTAT DISKUSSION REFLEKTION

TACK TILL

Handledare Gunilla Grahn

Professor Karin Johansson

Studierektor Klara Brynge

Och studiekamrater

INLEDNING

I detta examensarbete har jag använt mig av en enkel puns för att bearbeta metall. Jag har med hjälp av denna, fyllt metallens yta med små gropar och mitt mål har varit att täcka näst intill hela ytan.

En liten bit av den ursprungliga texturen har jag lämnat orörd som ett bevis på vad det en gång varit.

Tiden har upplösts i under arbetets gång och den monotona tillvaron till trots så har jag har sällan blivit uttråkad. Mina händer har varit sysselsatta och koncentrationen har varit hög. Nyfikenheten på vad det ska bli har drivit mig.

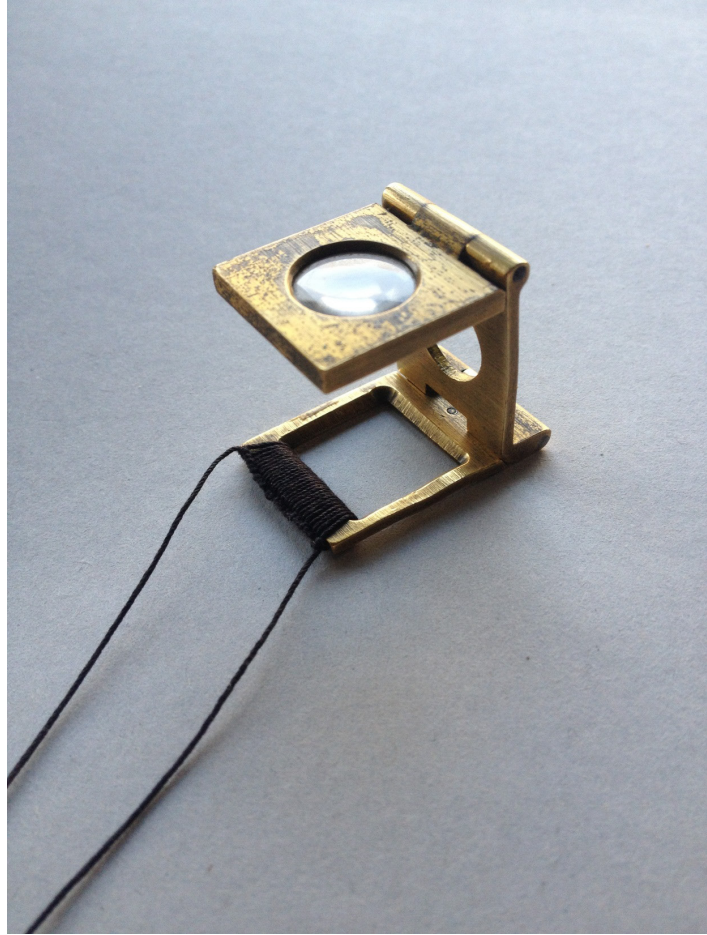
BAKGRUND

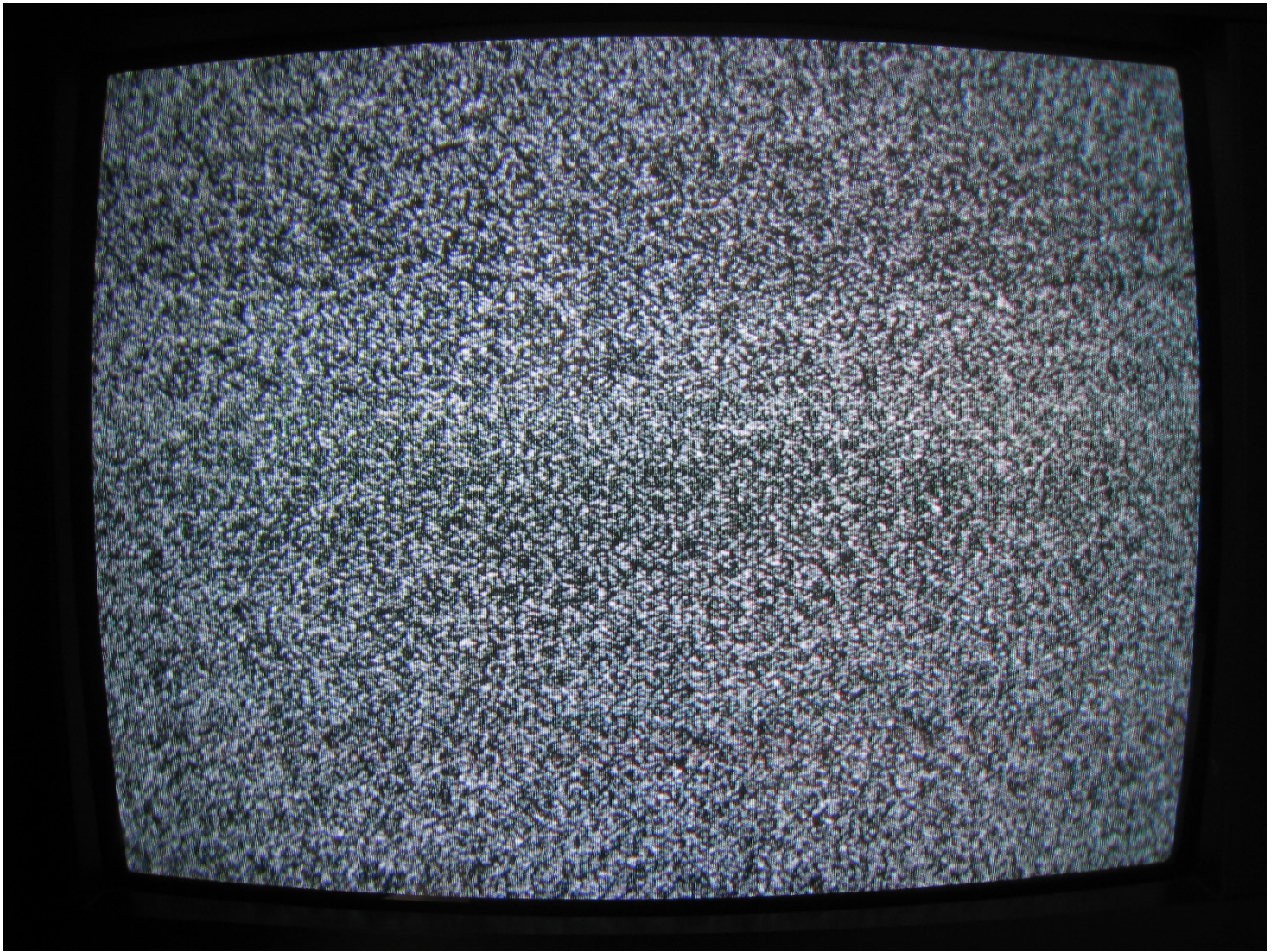
Mitt arbete har sitt ursprung i en tidigare kurs under min utbildning på HDK, från 2010, då jag intresserade mig för informationslösa rum. Utgångspunkten i det projektet var en liten lupp som jag ärvt efter min morfar, och som objekt har den ett emotionellt och funktionellt värde för mig. I luppen zoomas en avgränsad bit av verkligheten in och det som finns utanför blir för tillfället oviktigt. Luppen i sig är vacker som föremål, men den är främst ett instrument för att koncentrera seendet. Det är betraktaren som väljer var luppen placeras och vad som är intressant att förstora upp.

Jag ville hitta en bild för denna valfrihet och fann då tv-brus som något som hängde samman med det jag ville förmedla. Som en bild av ingenting. Dessa luckor av informationslöshet, insåg jag då, är något som håller på att försvinna och att jag inte helt och hållet gillade det. Jag tror att dessa pauser fyller en omedveten funktion i tillvaron. Tid för återhämtning och reflektion kanske också en plats att välja sina egna bilder och sitt eget fokus.

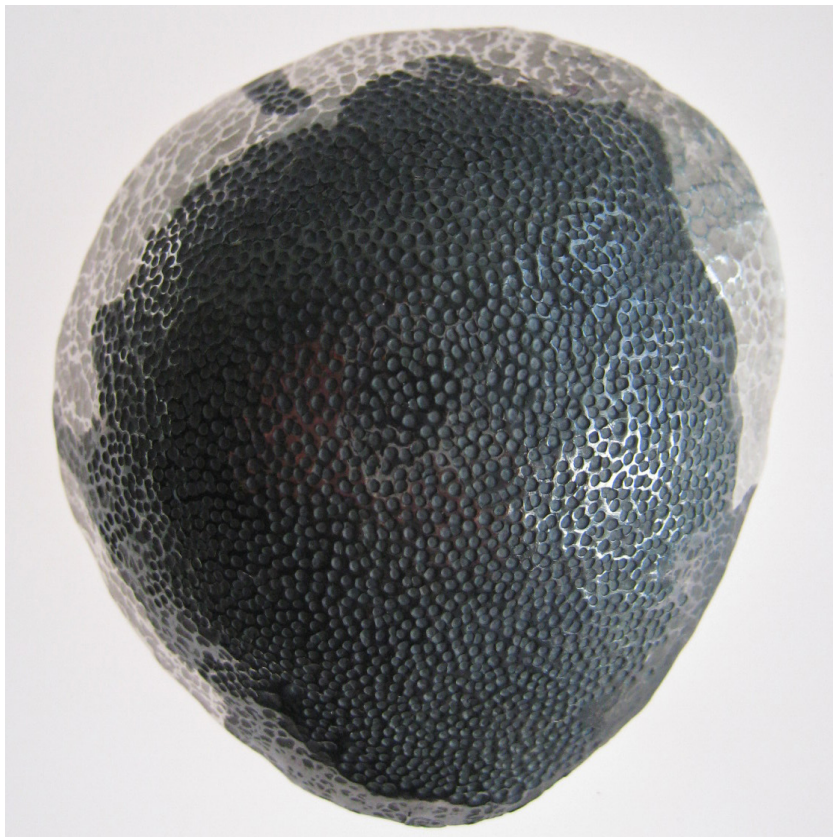
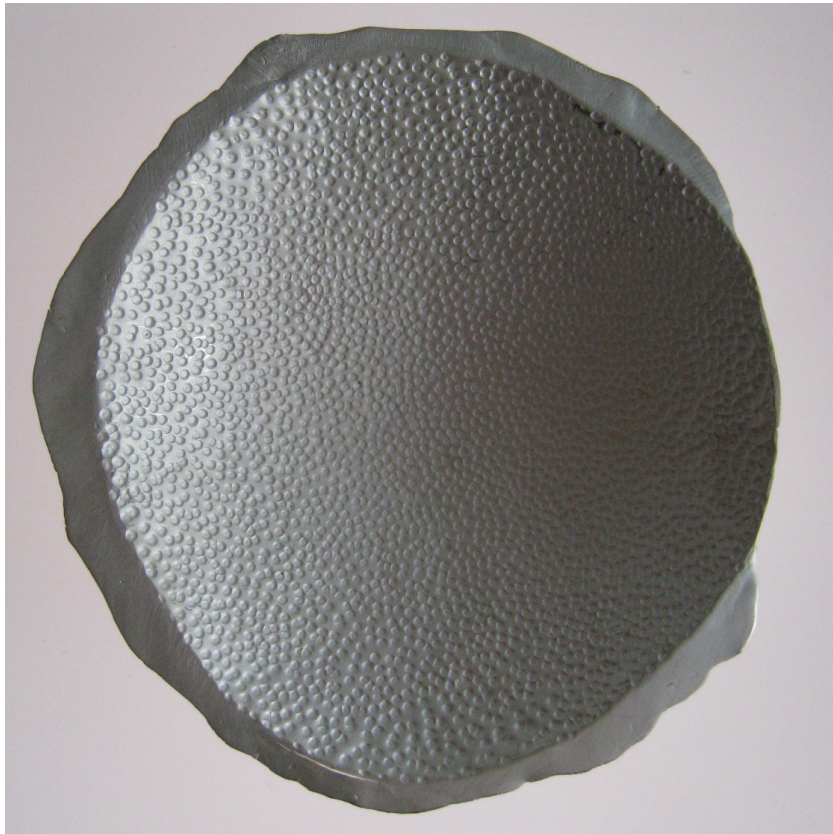
Jag försökte återskapa dessa rum genom att på olika sätt använda mig av att pricka material, först med penna och sedan övergick jag till att med en puns bearbeta metall för att få en yta som påminde om ett slags brus. För mig blev det då också viktigt att själva skapandet av dessa rum var som en paus i min egen tillvaro. En möjlighet att stänga ute det som fanns runtomkring, på samma sätt som luppen skärper koncentrationen för ett ögonblick. Det monotona och meditativa i arbetet var betydelsefullt och intressant.

Jag gick in i detta arbete, men lämnade det sedan för att ge plats åt andra intresseområden. Det har dock följt med mig under utbildningen som något som jag skulle vilja fortsätta att utforska och då framförallt i själva arbetet med metallen. Därför valde jag att ta tillfället i akt att fördjupa mig i detta under mitt examensarbete.

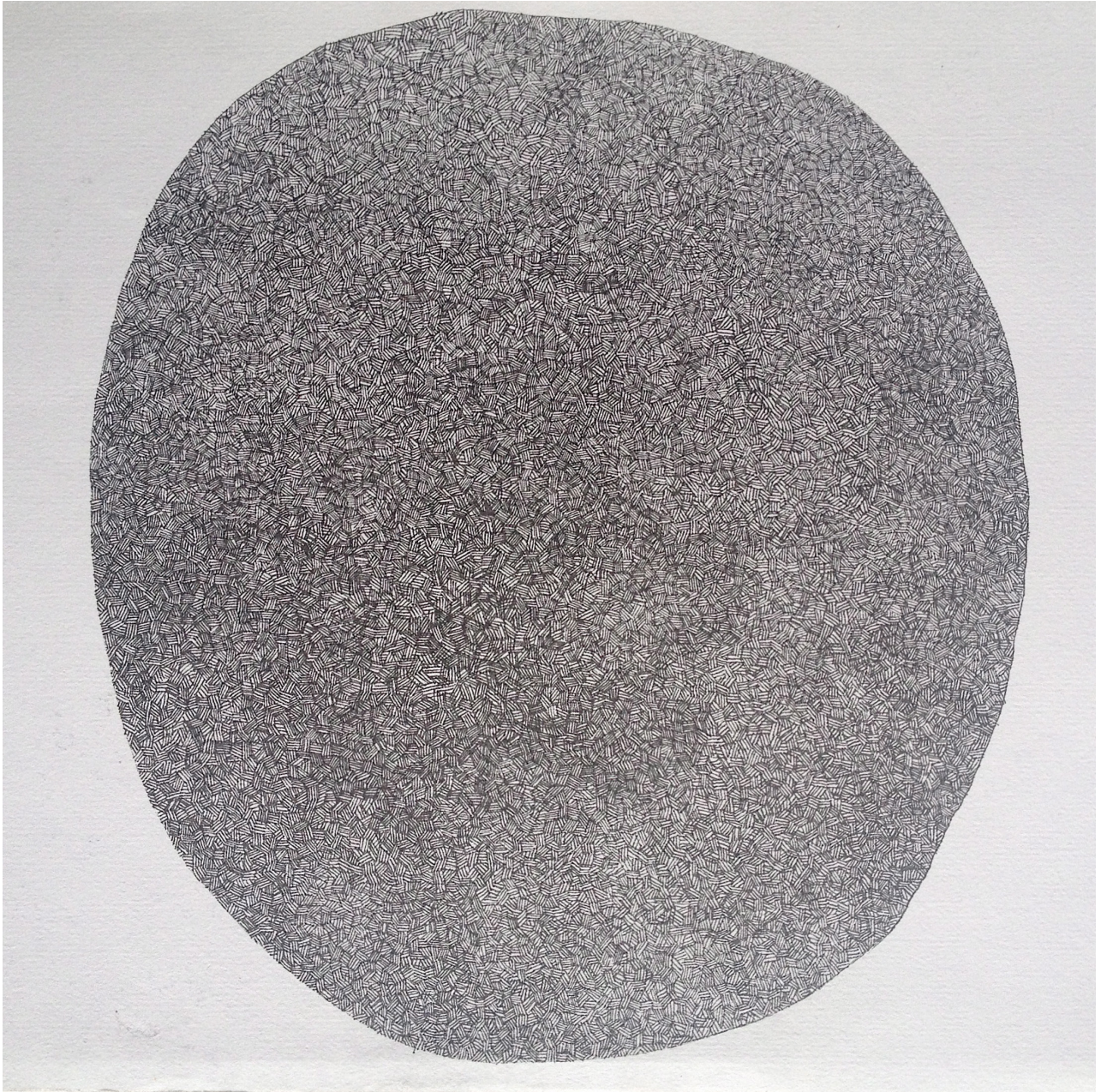

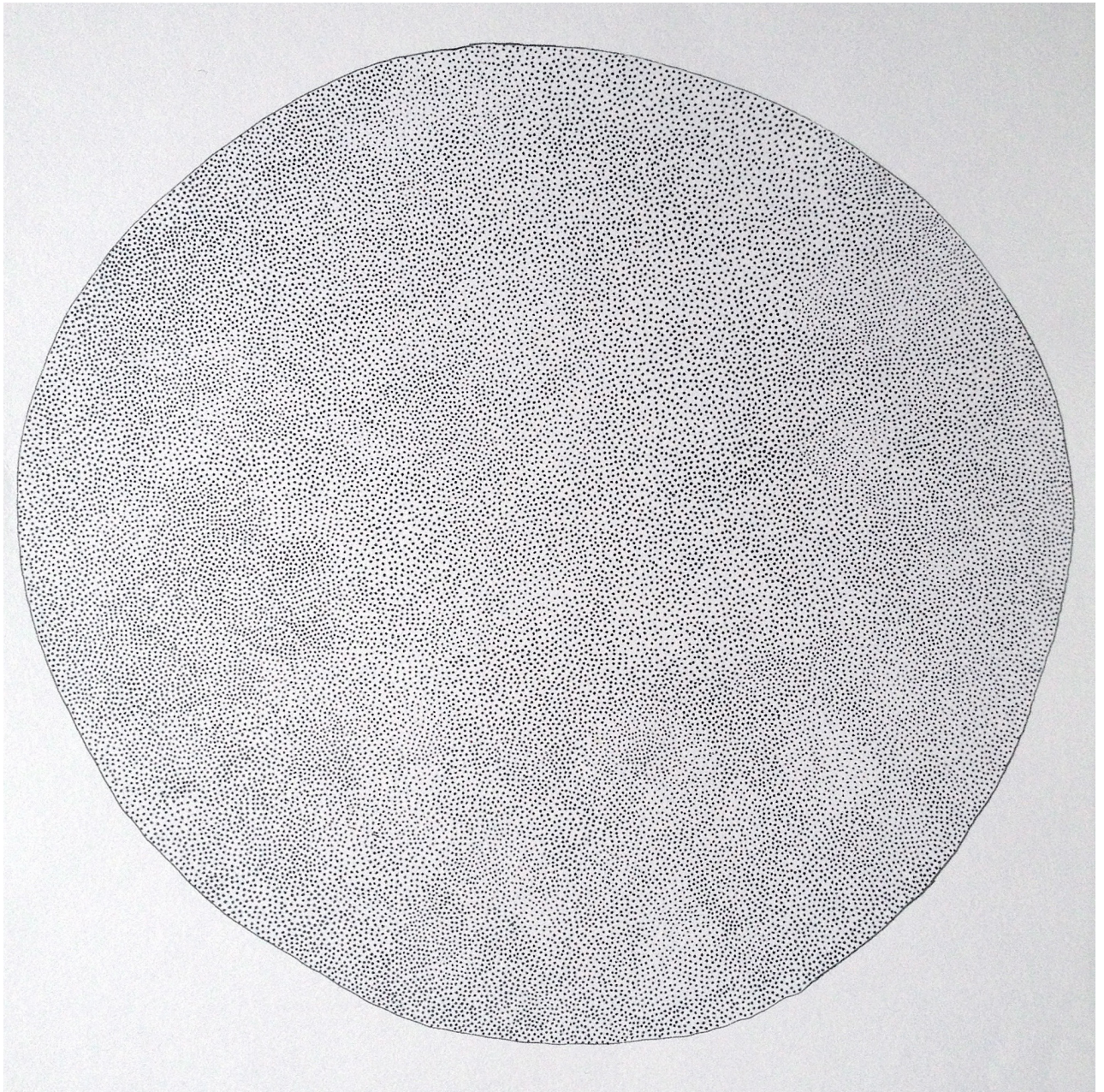
Inspirationsbild
Eget foto

Broscher i silver

Bläckteckningar från 2012

SYFTE

Syftet med projektet var alltså att sätta metallen och bearbetningen av den i fokus. Bakgrunden var fortfarande viktig, men jag var mer intresserad av att göra en djupdykning i vad metallen som material betyder för mig och vad jag kunde hämta ur tekniken och arbetsprocessen som sådan. Jag var även nyfiken på vad projektet skulle kunna resultera i för fysiskt resultat och vad de begränsningar som jag gett mig själv skulle kunna innebära för möjligheter. Det var också ett val jag gjorde för att jag känner mig trygg i arbetet med materialet. Jag såg att det var möjligt att genomföra. Det var även viktigt att jag var förankrad i projektet från början för att undvika en konstlad hållning inför arbetet.

MÅL

Jag ville få en större kunskap om mitt ämne och framförallt få praktiska erfarenheter av att arbeta med metallen. Jag ville veta vad som skulle hända om jag gjorde samma sak hela tiden, vad skulle med tiden förändras? Hur skulle arbetet utvecklas och vad skulle vara det samma?

Detta ville jag skulle resultera i en samling smycken, med variationer, men med ett tydligt släktskap. En grupp som kompletterar varandra, men där alla delar bär sig själva. Jag ville arbeta med enbart metall och främst silver eftersom det var det jag gjort tidigare. Jag ville även få tid för reflektion i projektet för att genom det få en klarare bild av mitt konstnärliga arbete och intresse.

PROBLEMFÖRMULERING

Det var mycket jag ville ta reda på i mitt arbete, men jag valde att plocka ut några frågor för att göra tydliggöra projektets riktning.

Den viktigaste frågeställningen för mig var hur ytan förhåller sig till den yttre formen, vad som begränsar den och vad som skulle kunna bestämma den. Detta var något jag ville undersöka. Här kom även frågan om storlek in och vad den har för betydelse i relation till ytan och den enskilda pricken.

Jag ville även få en djupare förståelse för hur den bearbetade ytan kan förhålla sig till den obearbetade, och vilken påverkan det har på uttrycket. Vad händer i mötet mellan dessa ytor?

Ytans relation till kroppen var också något jag var intresserad av och en förutsättning för att det i slutändan skulle bli smycken. Hur skulle ytan kunna bli bärbar?

PROCESSEN

Jag började min arbetsprocess direkt i materialet och inte med att göra skisser. Eftersom jag tidigare har bekantat mig med metoden kändes det inte nödvändigt i det läget. Jag ville påbörja arbetet så snart som möjligt.

STORLEKEN BLEV ALUMINIUM

Jag visste att jag ville komma upp i storlek, för att se vad detta skulle göra med ytan, ge den mer utrymme och på så sätt avskärma det som finns utanför plåten och koncentrera seendet. Jag ville skapa en större plattform för ytan att befinna sig i.

Samtidigt som detta var min ambition vågade jag inte gå på silvret direkt, helt enkelt på grund av den ekonomiska faktorn. Jag valde därför att arbeta med aluminium istället, för att bli säkrare i tekniken. Jag vill ge mig själv möjlighet att kroppsligt förstå mig på metallen. När brister det? Hår hårt kan jag slå? Vad händer om jag slår mot metall eller trä? Eller båda? Har det någon betydelse om jag slår lite här och där eller måste det göras i ett jämt flöde? Allt detta var viktigt att ta reda på och betydelsefullt i min process.

Det jag framförallt kunde konstatera var att arbetet med aluminium skiljde sig mycket från silver. Mycket var likartat, men skillnaderna var det som intresserade mig.

Aluminium som metall och med sina egenskaper skapade ett motstånd som lockade min envishet. Jag upplevde det som ”geggigt” att arbeta med, det gick lätt hål och det är inte särskilt insmickrande i färg, form och känsla. För att överhuvudtaget kunna jobba med det valsade jag den tunn mot smärgel och textil och fick då fram en matt yta som var mer behaglig att titta på. När man sitter så länge och tittar på ett och samma material är det viktigt att man gillar det man ser.

Jag var osäker på om aluminiumet skulle få en verklig plats i mitt arbete, eller om det bara var en skiss. Men jag kunde inte lämna det utan ville hitta sätt att förädla den. Jag förändrade formen, gjorde fler prickar och när det gick hål i den, beslöt jag mig för att borra ännu fler hål. Slutligen kom jag fram till att jag skulle färga den med hjälp av eloxering. Detta var en spännande process att sätta sig in i. I och med den var jag tvungen att släppa kontrollen över materialet och istället överlämna det till kemin.

Just kontrollen över materialet har varit betydelsefull i processen. Det är viktigt att varje prick sätts med säkerhet och utan att tvekan. Ibland brister koncentrationen och pusten glider iväg och hamnar på en annan prick. Då är det dags att ta en paus.

Jag lät i och med färgningen en yttre faktor komma emellan mig och metallen och resultatet överaskade mig och blev mycket bättre än jag hoppats på. Jag hittade en metod för att arbeta med aluminium som var bekvämt för mig och som fick mig att vilja fortsätta med det.

Processen med aluminiumet gjorde att silvret som huvudrollsinnehavare inte länge var given utan jag gjorde plats för andra metaller att komma in i arbetet, så som mässing, koppar, zink, järn och guld för att se vad deras specifika egenskaper kunde tillföra projektet.

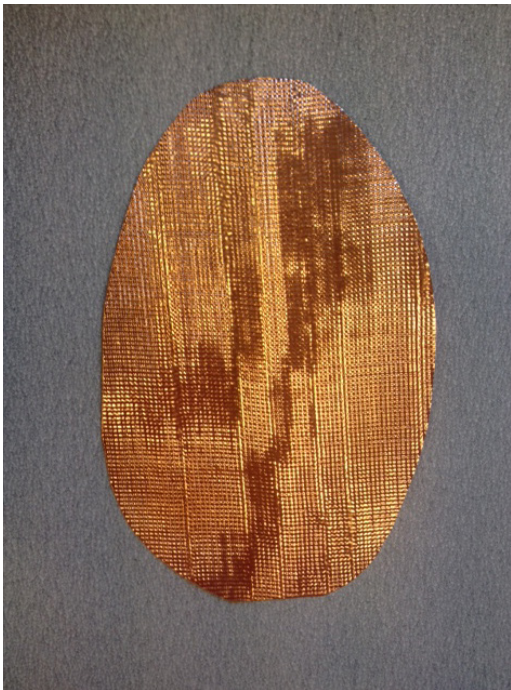
Före

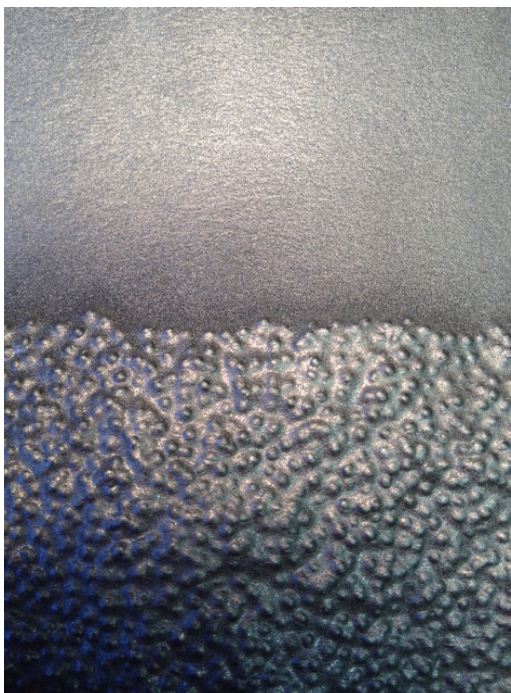
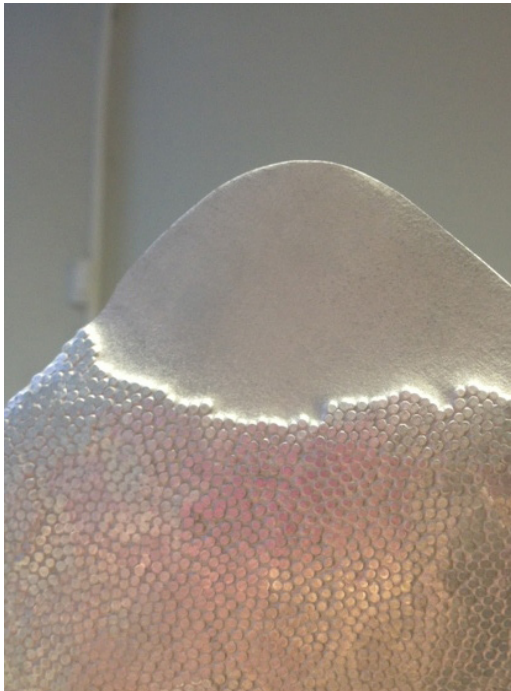
Efter

TVÅ YTOR SOM MÖTS

Valsandet har varit viktigt i mitt arbete. Det har varit ett sätt för mig att förändra ytan och skapa ett underlag för den nya ytan att växa på. Två ytor möts som båda har ett värde. Det gör också att det finns en anledning att lämna kvar en bit av den och låta ytorna ge plats för varandra. Från början var min tanke att detta utrymme skulle lämnas för ett t.ex. ett hål för upphängning så att det skulle vara separerat från den bearbetade ytan. Nu är jag mer intresserad av vad som händer i detta möte. Mellan dessa ytor uppstår en skiljelinje där det gamla och det nya möts. Där har tiden stannat. Det är här bilder uppstår, ofta horisonter, med två ytor som speglar sig i varandra. Jag ser det även som att jag lämnar plats för något annat och att det viktigaste inte är att nå ända fram, alltså fylla hela ytan.

Bilder från prosen

DEN YTTRE FORMEN

Valsen har även varit viktig i frågan om den yttre formen. För att inte ha full kontroll och möjlighet att styra formen för mycket använde jag mig av valsens. Jag valsade ganska slarvigt tillklippta bitar av metall så tunt som möjligt och lät sedan prickandet ge den dess form. Jag ville inte manipulera bitarna mer än nödvändigt, utöver själva punsandet. Detta var ett sätt för mig att inte helt och hållet kunna förutspå vilken form som metallen skulle få.

Det var ett roligt arbetssätt, men jag tyckte att valsens gav metallen en lite för avlång form för att helt och hållet begränsa mig till den. Jag ansåg att ytan behövde mer utrymme på bredden.

Jag har haft en slags droppform som utgångspunkt. Den fungerar bra då den är som en upphängd cirkel. Formen är relativt anonym, men jag upplever den som en slags behållare vilket passar bra till mitt projekt. Däremot kan jag tycka att den är lite intetsägande och därför kompletterades den bra med de valsade formerna som är mer uttrycksfulla till sin form

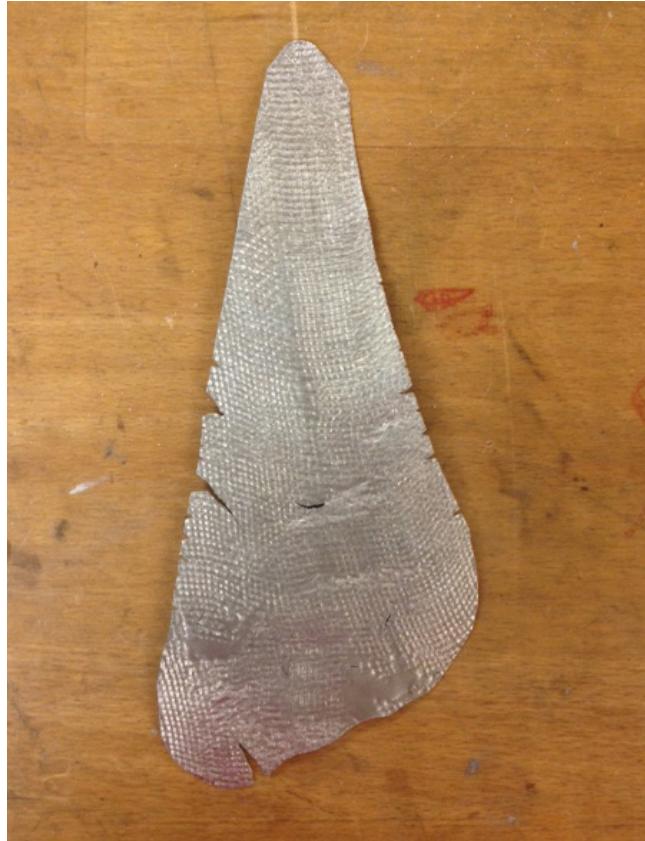

TJOCKLEKEN

Hur tjock är ytan? Det vet jag inte, men jag har försökt att valsade den så tunn jag kan. Det som är spännande med tekniken som jag använt mig av är att metallen förvandlas, blir hård och tålig oavsett hur tunn den är.

Jag ville dra detta så långt som möjligt och valsade en bit zink så mycket att den blev alldeles mjuk och sprack på flera ställen. Men av punsens slag blev den sedan hård och tålig. Jag trivdes med att arbeta med materialet på gränsen till upplösning, som att försöka rädda ett sjunkande skepp och lyckas?

Före

Efter

KROPPEN och bärandet

Frågan om hur ytan skulle bli bärbar var egentligen inte så svår att ta sig an. Jag bestämde mig ganska tidigt för att göra hängsmycken. Det kräver inget större ingrepp på ytan, utan det räcker med ett litet hål. Metallen blev på så sätt fri i relation till kroppen. Placeringen har hamnat där jag tycker att det passar kroppens form bäst. Där jag upplever att den gör sig naturligt och inte stör sin bärare. Ytan är taktil och hänget tillåter en beröring både för en bärare, men även för en betraktare. Man behöver inte komma för nära utan kan hålla en viss distans.

RESULTAT DISKUSSION REFLEKTION

Arbetet har varit i ständig förändring. Betydelsen har skiftat från dag till dag. Innehållet har tonats ut, men det fysiska arbetet har växt i betydelse. De praktiska erfarenheter jag fått utav mitt examensarbete är de som jag värderar högst. Det är en kroppslig förståelse för metallen som inte direkt kan översättas till ord eller intellektualiseras. Om hur metallen känns, låter och beter sig vid yttre påverkan. Upprepningen av samma rörelse har inpräntat denna förståelse för materialet i kroppen och har skapat en intim relation mellan mig och metallen. Jag har även skaffat mig kunskap om tekniker och metaller som för mig tidigare varit vaga.

När jag påbörjade projektet visste jag att jag ville gå upp i storlek, det var ett slags mål. Men jag var just då inte redo för att ta det klivet. Jag var tvungen att ta en omväg och det var den omvägen som blev själva resultatet och arbetet i sig. En mognadsprocess som var nödvändig att genomgå. Även om resan varit det som jag värdesätter mest var det ändå viktigt att i arbetets slutskede nå mitt mål, och på så vis sätta punkt för den här gången. Sluta cirkeln.

Jag tror inte att mitt arbete hade varit genomförbart om jag inte tillåtit mig att tillföra nya element och en kreativ lekfullhet, med färg, form och teknik. Jag behöver bli överaskad av mitt arbete med jämna mellanrum. Det hade känts meningslöst och bara duktigt att följa mina målsättningar slaviskt. De begränsningar som jag gav mig har varit ett stöd i arbetet och tryggheten i att ha mina händer sysselsatta har hållit min rastlöshet under kontroll. Inom de ramar jag gett mig själv hittade jag mycket mer än jag kunnat ana och möjligheterna har växt med tiden. Många dörrar har öppnats och jag har hittat flera spår som är intressanta att arbeta vidare med i framtiden.

Om jag ska försöka förstå och gå till botten med var min fascination för den här typen av strukturer kommer ifrån tror jag att det delvis har med min längtan efter havet att göra och det lugn som det ger mig. Detta är inte något som jag tror är unikt för mig, utan till stor del allmänmänskligt. Jag skulle inte påstå att mitt arbete handlar om detta enbart utan att det finns med på ett undermedvetet plan. Jag kan se likheter mellan ytan som bildas av punsens avtryck och havets struktur och repetitiva rörelser.

Jag upplever att min bearbetning av metallen på det här sättet ger den liv. Den platta ytan växer och får en tredimensionell form och blir något annat än vad jag i förväg kunnat förutspå. Det uppstår även en viss rörelse och rytm i materialet och även ett avtryck av tiden. Som dagboksanteckningar. Tiden som enhet i sig har varit oväsentlig. Den har varit upplöst under arbetet. Jag har inte brytt mig om att ta reda på hur lång tid något tar att göra, bara uppskattat den då det varit nödvändigt. Rytmen däremot har varit väldigt påtaglig. Jag har ibland lyssnat på musik under arbetet men har lätt kommit i otakt med den, hakat upp mig och musiken har blivit mer störande än stöttande.

Mitt fysiska resultat, en samling hängsmycken, presenterar min undersökning kring de frågor jag valde att fokusera mitt arbete kring. Gällande form, storlek, mötet mellan två ytor och relationen till kroppen. Det är inte heltäckande, än finns många luckor att fylla, men jag hoppas att en betraktare kan se en röd tråd i arbetet och sammanhållenheter. Jag hoppas även att min nyfikenhet och fascination på materialet ska smitta av sig på den som ser på det, oavsett om det är av positiv eller negativ karaktär.

